

Het feestgedoe aan het begin van het nieuw kalenderjaar is een overblijfsel van de zeer oude joelfeesten. Deze leven nog voort in het zingen, smullen, fluiten, lawaai maken, mensen pesten, schieten, knallen, op toeters blazen, scheeps- en andere sirenes loeien om middernacht, baldadigheden op straat die in deze nacht gebeuren ; kortom alles waarmee men vroeger de geesten poogde af te schudden en weg te jagen.

In de hierna volgende nieuwjaarsliedjes vinden wij van dat geweld onschuldige sporen terug : de bakker die zijn vrouw duchtig aframmelt met de hete pale (1) of de knuppel op haar lijf. Maar ook het treiteren en de volkshumor zit er in : Wij zullen de gierige bakker voor zijn nieuwjaar een nieuw kindje geven... Jan-Baptist is dubbel zot ... de bakker viel in de meelzak.

Ook de koppigheid : de knuppel wilde niet breken ; de vrouw wilde niet spreken... Ook het pesten met zijn zoetigheden : de bakker met zijn pale ; suiker in de kiste, suiker in de pot, meelzak...

Nieuwjaarsliedjes werden vroeger in de huiskring gezongen en zijn nu nog bewaard in de volksmond. Het schrijven van nieuwjaarsbrieven met bloemen versierd, aan ouders, peter en meter, werd vóór zestig jaar al gedaan op school. Nieuwjaaravond werd gevierd in de huiskring. De algemene vreugde werd vertolkt in eten en drinken, waarbij nooit werd vergeten lukken te bakken : dit zijn kleine ovaalvormige koekjes met kleine vierkantjes in een speciaal "lukijzer" op de kachel gebakken. Daarbij werd voor iedereen een "warmen" klaargemaakt ; d.i. een grog met suiker en een citroenschijf.

Op nieuwjaarsdag gingen wij "nieuwjaren" naar peter en meter. Na het voorlezen van onze brief volgde de beloning : een geschenk met wat "drinkgeld", wat ons toen inwendig liet zingen : Lieve Peter, hoe meer je geeft hoe beter !

In de periode na 1918 hadden wij als kinderen de gewoonte op de eerste schooldag na nieuwjaar, aan onze meester een klein geschenk te geven : koeken, lukken, spekken, sigaartjes... Wij gingen ook van deur tot deur bij de burens en kennissen om nieuwjaar te wensen. Als beloning kregen wij meestal lukken of een koek belegd met suiker.

1ste nieuwjaarsliedje

't Waz op e nieuwjoaravnt de bakker sloech se wuuf,
Al met die hête pâle zo deirlik op heur lief.
Wa go m' de bakker geven al vo ze nieuwejoar ?
e kientj' al in de wiege mê schôn gekrœukelt hoar.

Vervolgens al voordragen met stemverheffing :

Jan-Petiste
suiker in de kiste
suiker in de pot
Jan-Petist' is dobbel zot.

(1) pale = houten gereedschap om het brood in de oven te schuiven
loete = ijzeren haak aan houten steel om houtskool uit de oven te trekken.

Wij leerden het thuis en het wordt hedendaags nog gezongen. De melodie is dezelfde als voor de eerste vier regels van het Sint-Maartensliedje.

2e nieuwjaarsliedje

't Waz op e nieuwjoaravnt de bakker sloech se wuuf,
Al med e dikke knuppel do deirlik op heur lief.
De knuppel die wilde nie breken,
't Wuuf die wilde nie spreken ;

Vervolgens al voordragen, met stemverheffing en beklemtonen :

de knuppel die brak,
en 't wuuf die sprak,
en de bakker viel in de meelzak.

Deze variante werd opgetekend in 1935 van een jongen die het leerde van zijn moeder R.M. geboren te Steenkerke in 1893 en woonachtig op het dorp.

Karel Clybouw.

SPELLING STRAATNAMEN.

Raadslid J. Nagels richtte een schrijven tot het stadsbestuur, waarbij hij vroeg de foutig gespelde straatnamen in hun juiste vorm te zetten. Meer dan 30 straatnamen staan in zijn lijst afgedrukt. Om een paar voorbeelden te vernoemen : James Ensor Gaanderij moet zijn James Ensorgaanderij, Koningsstraat i.p.v. Koningstraat (tweemaal s), Nijverheidsstraat i.p.v. Nijverheidstraat (tweemaal s), Verenigde - Natieslaan i.p.v. Verenigde Natieslaan (verbindingsteken), enz.

Welke straat we tot onze verwondering in die lijst niet opgenomen zien is de Roodborststraat. "De Plate" publiceerde daarover reeds een bijdrage. Roodborst is een onbestaand Nederlands woord. Die straat had moeten de naam van Roodborstjestraat gekregen hebben.

O. V.

PRENTKAARTEN.

Vergeet niet nu Kerstdag en Nieuwjaar naderen, dat U ook eens gerust een prentkaart van ons Museum of van de Kulturele Raad aan uw familie of vrienden mag sturen.

De reeks van 3 kaarten kost 20 F. Te verkrijgen in het Heemkundig Museum.

G. V.